

การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างนิยาม

The Study of International Political Economy under the Concept of Constructivism

Received: February 03, 2020

Revised: April 03, 2020

Accepted: April 13, 2020

กัษมพร รักสอน¹

Katsamapom Rakson

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างนิยาม (Constructivism) ซึ่งกลายเป็นทางเลือกหนึ่งในการอธิบายบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นหาเหตุผลว่าทำไมรัฐจึงตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาครัฐ อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางความคิด (Ideas) อัตลักษณ์ (Identity) บรรทัดฐาน (Norms) รวมถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) และส่งผลอย่างไรต่อเศรษฐกิจการเมืองโลก โดยในทางกลับกันยังสามารถเชื่อมโยงกรอบสังคมภายในในรัฐและบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม แม้ว่าทฤษฎีสร้างนิยามอาจจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในศาสตร์ของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ แต่ทฤษฎีสร้างนิยามสามารถเป็นทางเลือกหนึ่งในการศึกษาต่อยอด เช่น เศรษฐกิจข้ามพรมแดน การเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก และการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานในองค์กรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

คำสำคัญ: ทฤษฎีสร้างนิยาม เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ บรรทัดฐาน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อัตลักษณ์

ABSTRACT

In this research investigation, the researcher studies the science of international political economy under the concept of constructivism which has become an alternative to explain the context of international political economy. The focus is to rationalize why a state has changed the behavior of the public sector i.e. changes in ideas, identities, norms, and social interactions and how these

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Lecturer in School of International Relations, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University; Email: puropa1983@gmail.com

changes affect the world political economy. Such changes and interactions also reciprocally connect the social framework within a government and international norms in an appropriate manner. Although constructivism may not be widely accepted in the science of international political economy, constructivism can be an alternative for further studies such as cross-border economies, global market changes, and changes in the norms in international economic organizations.

Keywords: Constructivism, International Political Economy, Norms, Social Interactions, Identity

บทนำ

ในการศึกษาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ถือว่าแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการสร้างฐานความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ ตีความ รวมทั้งอธิบาย ประเด็นหรือกรณีศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สำหรับทฤษฎีที่สามารถนำมาวิเคราะห์วิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศนั้น สามารถนำแนวคิดจากหลาย ๆ สำนักของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่ออธิบายมุมมองที่ต่างกัน อาทิ ทฤษฎีสัจนิยมแนวใหม่ สามารถนำมาอธิบาย กระบวนทัศน์ความสมจริงในเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศในแง่ของความเกี่ยวพันระหว่างพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและสงคราม หรือในส่วนของอิทธิพลของมหาอำนาจ (Hegemon) ในการกำหนดกฎเกณฑ์ของระบบเศรษฐกิจโลกและสถาบันต่าง ๆ (Kat, 2015) สำหรับทฤษฎีสัจนิยมแนวใหม่นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศโดยตรง ซึ่งมุ่งเน้นแนวคิดหลักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ตลาดของรัฐ (State-market relationship) ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของรัฐในด้านตลาดการค้าและการเงินระหว่างประเทศ รวมถึงกระบวนการปรับโครงสร้างสถาบันสถาบันการค้าและการเงินระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์และยุคทุนนิยม (Konings, 2010)

จากข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นระหว่างความเห็นต่างระหว่างทฤษฎีกระแสหลัก เช่น สัจนิยม และเสรีนิยมกับทฤษฎีสรรสร้างนิยมในมุมมองด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศนั้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ นักคิดด้านสัจนิยมเน้นผลประโยชน์ของชาติ การดิ้นรนให้ได้มาซึ่งอำนาจ ดังนั้น เศรษฐกิจระหว่างประเทศถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจของรัฐ ส่วนนักคิดของกลุ่มเสรีนิยม เน้นการสร้างความมั่งคั่งให้แก่รัฐและบทบาทที่เหมาะสมของรัฐบาลในการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการค้าเสรีและการลงทุนของนายทุนเอกชนผ่านกลไกตลาด แต่หากพิจารณาจากกลุ่มทฤษฎีทั้งสองนี้ พบว่ามีช่องว่างในการศึกษาและ

อธิบายเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ดังนั้น ทฤษฎีสร้างนิยามสามารถเติมเต็มในส่วนที่ขาดหาย และไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มสังคมนิยมและเสรีนิยม

ทฤษฎีสร้างนิยามเองนั้นเป็นทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมุ่งเน้นการอธิบายปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น ทฤษฎีสร้างนิยามสามารถนำมาอธิบายประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขภายในประเทศ (Domestic conditions) กับโครงสร้างของการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งนักคิดในกลุ่มสร้างนิยาม หรือที่เรียกทับศัพท์ว่าคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เชื่อว่าอิทธิพลของเงื่อนไขภายในประเทศที่แข็งแกร่ง เช่น ความคิด (ideas) อัตลักษณ์ (Identity) และบรรทัดฐาน (Norms) สามารถต้านทานกระแสของการเปลี่ยนแปลงในระบบโลกได้ (Wang & Blyth, 2013) ดังนั้น การอธิบายทฤษฎีสร้างนิยามในบริบทเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจมากขึ้น และยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีแบบผสมผสาน (Blended theory) ทางสังคมศาสตร์ในบริบทที่แตกต่างไปจากเดิม

ทั้งนี้ บทความนี้เน้นการศึกษาทฤษฎีสร้างนิยามในแง่มุมของด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ผู้ศึกษาควรเข้าใจในบริบทหลักของทฤษฎีให้ชัดเจนจึงจะสามารถนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นและกรณีศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศได้ บทความนี้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่ออธิบายถึงความหมายและความสำคัญของทฤษฎีสร้างนิยามในแง่ขององค์รวมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาข้อจำกัดของทฤษฎีสร้างนิยาม และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำทฤษฎีสร้างนิยามมาวิเคราะห์ในมิติของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ

องค์รวมของแนวคิดทฤษฎีสร้างนิยาม (Constructivism)

ทฤษฎีสร้างนิยาม (Constructivism) ในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการอธิบายพฤติกรรมของตัวแสดง (Actors) ที่มีต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ผู้แสดงจะแสดงบทบาทอย่างไร เมื่อผลประโยชน์ของชาติถูกคุกคาม รวมไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแสดงต่อสิ่งอื่น กล่าวคือ การอธิบายลักษณะของความคิด (Ideas) อัตลักษณ์ (Identity) และบรรทัดฐาน (Norms) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์การขยายขอบเขตการศึกษาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น แนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์” ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทฤษฎีสร้างนิยาม ในแง่ของการวิเคราะห์การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระหว่างประเทศ เอกลักษณ์ของตัวตนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและความคาดหวังร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของมันเอง แต่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมและการสังเกตการณ์บนพฤติกรรมบรรทัดฐานของรัฐ นักวิชาการกลุ่มสร้างนิยามเชื่อว่า “Anarchy is what states make of it”

ความโกลาหลเกิดขึ้นจากรัฐเป็นผู้กระทำ ไม่ใช่ระบบโลก และสิ่งนี้เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและโครงสร้างของระบบ

ทฤษฎีสร้างนิยามยังเป็นตัวกำหนดให้ขอบเขตการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคม Alexander Wendt (1994, 1999) ได้อธิบายว่าทฤษฎีสร้างนิยามเป็นทฤษฎีที่สามารถนำมาวิเคราะห์โครงสร้างของระบบระหว่างประเทศได้ 3 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้ 1) รัฐเป็นหน่วยหลักในการวิเคราะห์ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ 2) โครงสร้างที่สำคัญในระบบของรัฐมีความสัมพันธ์ในรูปแบบของปรากฏการณ์ระหว่างบุคคลมากกว่าวัตถุนิยม และ 3) อัตลักษณ์และผลประโยชน์ของรัฐถือเป็นส่วนสำคัญที่นำมากำหนดโครงสร้างทางสังคมมากกว่าที่จะให้ระบบภายนอกเป็นตัวกำหนด กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีสร้างนิยามเน้นถึงความสำคัญของโครงสร้างเชิงบรรทัดฐานที่มีผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น โครงสร้างด้านวัตรปฏิบัติทางทศวรรษอัตลักษณ์ มีการแบ่งปันทางความคิดร่วมกัน (Searle, 1995) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบความสนใจและพฤติกรรมของรัฐ การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนและโครงสร้าง รวมถึงเน้นบทบาทของความคิดและอัตลักษณ์ที่นำไปสู่ความร่วมมือหรือความขัดแย้งระหว่างรัฐ นอกจากนี้ ทฤษฎีสร้างนิยามยังเป็นองค์ความรู้ที่ผสมผสานระหว่างจุดยืนทางสังคมและประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลสะท้อนกลับไปที่ผลประโยชน์และวัฒนธรรมของกลุ่มในสังคม (Delanty, 1997) โลกของวัตถุและโลกของอำนาจสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการกระทำของมนุษย์และปฏิสัมพันธ์ ดังนั้น จะปฏิเสธไม่ได้ว่าความคิด (Ideas) อัตลักษณ์ (Identity) บรรทัดฐาน (Norms) และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ของมนุษย์นั้นไม่สำคัญเช่นแนวคิดของทฤษฎีกระแสหลักในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อาทิ สังคมนิยมที่มุ่งเน้นลักษณะอนาธิปไตยและมีความเชื่อในหลักการแสวงหาความอยู่รอดของ “รัฐ”

ข้อจำกัดของทฤษฎีสร้างนิยาม

ข้อจำกัดของทฤษฎีสร้างนิยามในขอบเขตของวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ 1) การแบ่งปันทางความคิด (Shared ideas) และ 2) การแพร่กระจายของบรรทัดฐาน (Norm diffusion) ซึ่งรวมถึงกฎระเบียบที่ส่งผลกระทบต่อระบบโลก เราสามารถนำมาตีความได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและวาทกรรมนั้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในระบบของรัฐ และสามารถสร้างบรรทัดฐานในสังคมของรัฐในรูปแบบใหม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความแตกต่างทางความคิดและวาทกรรมที่เกิดขึ้นนั้น จะมีสัดส่วนมากน้อยเพียงใด เราสามารถศึกษาข้อจำกัดดังกล่าวได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแทน (Agents) และ

โครงสร้าง (Structures) นอกจากนี้ยังสามารถตีความในรูปแบบของ “อคติ” (Bias) ในทฤษฎีโครงสร้างนิยมได้ 3 ประการ (Acharya, 2004; 2010; 2013) ดังนี้

1) อคติด้านอำนาจ (Power bias) ทฤษฎีกระแสหลักในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เน้นอำนาจ โครงสร้างหรือบทบาทของตัวแสดงหลักที่มีอำนาจในการเมืองโลก อันที่จริงแล้ว อำนาจของกลุ่มแนวคิดสังคมนิยมและเสรีนิยมได้ถูกแบ่งแยกตามบทบาทของตัวแสดงในการสร้างระเบียบโลก แต่ทฤษฎีโครงสร้างนิยมได้มุ่งเน้นความสำคัญของสองพลวัต คือ การขัดเกลาทางสังคม (จากทฤษฎีของ Wendt) และการแพร่กระจายของบรรทัดฐานตามปกติ (Florini, 1996; Finnemore & Sikkink, 1998) ในฐานะที่เป็นเรื่องของตรรกะด้านอำนาจ (Material power) มากกว่า

2) อคติด้านวัฒนธรรมทางความคิด (Cultural thought bias) หมายถึง ทฤษฎีโครงสร้างนิยมถูกโจมตีว่า ให้ความสำคัญและคำนึงถึงบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและทางการเมืองของตนเองมากกว่าที่จะสนใจความเชื่อและการกระทำของผู้อื่น แม้ว่าจะถูกวิพากษ์จากฝ่ายที่เห็นต่าง อย่างไรก็ตาม แนวคิดของโครงสร้างนิยมสามารถสะท้อนค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ แบบผิด ๆ ของผู้กำหนดนโยบายในโลกตะวันตก ที่มีเจตคติทางลบต่อโลกตะวันออก

3) อคติด้านระบบ (System bias) กล่าวคือ กลุ่มนักคิดสังคมนิยมและเสรีนิยมมักจะให้ความสำคัญกับอิทธิพลของระบบ (System) ตัวแสดง (Actors) มากกว่าที่จะคำนึงการมีบรรทัดฐานร่วมกัน (Collective norms)

การวิเคราะห์ทฤษฎีโครงสร้างนิยมในมิติของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ

การนำทฤษฎีโครงสร้างนิยมมาอธิบายเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ สามารถทำได้โดยการอธิบายแนวคิดหลัก ซึ่งเน้นในรูปแบบของการวิเคราะห์พฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งเหตุผลและการหาคำตอบว่า ทำไมรัฐจึงตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงทางความคิด (Ideas) การเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ (Identity) บรรทัดฐาน (Norms) รวมถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อเวลาผ่านไป นั้นหมายถึงความไม่แน่นอน (Uncertainty) ของพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจ รวมถึงทัศนคติของผู้นำทางการเมืองซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดผลลัพธ์ (Outcome) ของนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศที่จะเปลี่ยนแปลงตามกระแสดังกล่าว นักวิชาการที่นำทฤษฎีโครงสร้างนิยมมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ Stephen Krasner Robert Keohane และ Peter Katzenstein นอกจากนี้ ปัจจัยภายใน (Domestic Factors) สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานในองค์กรอีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ระบบภายในของรัฐส่งผลให้องค์กรมีการ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังคำอธิบายของ Keohane (1984) Martin and Simmons (1998) การเปลี่ยนแปลงทางการเงินโลกแบบดั้งเดิมสู่สถาบันนิยมแบบใหม่ เป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า มีสาเหตุมาจากโครงสร้างทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการวางนโยบายของสถาบันการเงินและองค์การระหว่างประเทศ และยังส่งผลกระทบต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ อาทิ การใช้เครื่องมือทางนโยบายแก่รัฐสมาชิกเพื่อดำเนินนโยบายทางการเงินระหว่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย

ทฤษฎีสร้างสร้งนิยม จัดว่าเป็นทฤษฎีแห่งองค์ความรู้ที่สามารถนำมาช่วยอธิบายมากกว่าที่จะเป็นทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศที่แท้จริง ทั้งนี้ การนำทฤษฎีสร้างสร้งนิยมมาอธิบายในบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศจึงเกิดข้อถกเถียงในแง่ของความเหมาะสม โดยอ้างถึงข้อจำกัดและข้อแตกต่างของตัวทฤษฎีสร้างสร้งนิยม รวมทั้งยังมีการเปรียบเทียบกับทฤษฎีสัจนิยมใหม่และเสรีนิยมใหม่ในการวิเคราะห์กรณีศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ (Lang, 2016) แม้ว่าทฤษฎีสร้างสร้งนิยมมีข้อแตกต่างและข้อจำกัด แต่ทฤษฎีดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของการอธิบายบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศในหลาย ๆ แง่มุมที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของปัจจัยภายใน ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบและพฤติกรรมของรัฐในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทฤษฎีสัจนิยมใหม่และเสรีนิยมใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญแต่อย่างใด

เนื่องจากกระแสพิภพถึงความซับซ้อนในทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศที่ปรากฏ โดยเฉพาะในการอธิบายการขับเคลื่อนของตลาดโลก (Global market movement) ที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกลไกตลาดต่างประเทศนั้น ทฤษฎีสร้างสร้งนิยมสามารถอธิบายรูปแบบการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจโลกได้จากการศึกษาแกนหลักของทฤษฎีสร้างสร้งนิยมแสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจโลกอันที่จริงนั้น สามารถอนุมานได้จากข้อเท็จจริงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน เช่น Katzenstein (2005, p. 13) กล่าวว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีที่มาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของสังคมวิทยา และมีแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบหลักปฏิบัติในโครงสร้างสถาบัน นอกจากนี้ ทฤษฎีสร้างสร้งนิยมสามารถช่วยวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติและกฎระเบียบของตลาดต่างประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการจัดโครงสร้างทางสังคมภายในที่อาจมีลักษณะที่ไม่แน่นอน และได้รับอิทธิพลจากการเมืองภายในประเทศ รวมทั้งช่วยตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ความคิด และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นพลวัตของรัฐในตลาดการค้าและการเงินระหว่างประเทศอีกด้วย

หากวิเคราะห์ในมุมมองที่แคบลงในแต่ละกรณีศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ทฤษฎีสร้างสร้งนิยมสามารถนำมาอธิบายรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบระหว่างประเทศกับเศรษฐกิจ

การเมืองภายใน ยกตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งพบว่าอัตลักษณ์ (Identity) และบรรทัดฐาน (Norms) ส่งผลกระทบต่อนโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (Wang & Blyth, 2013, p. 1283) ในประเด็นนี้ สามารถตีความได้ว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีที่มาจากมุมมองภายในของจีนเอง ทั้งความคิด (Idea) อัตลักษณ์ (Identity) และบรรทัดฐาน (Norms) ที่สนับสนุนความเป็นผู้นำของจีนในเวทีระหว่างประเทศในแง่ของการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ที่น่าสนใจมากกว่านั้นคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ปรับเปลี่ยนเป้าหมายทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อภายในเกี่ยวกับการตั้งอยู่บนบรรทัดฐานระหว่างประเทศ ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมองว่าเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรยึดถือปฏิบัติ (Kang, 2010)

ทฤษฎีสร้างนิยามยังสามารถนำมาต่อยอดทางความคิดของการศึกษาด้านภูมิภาคนิยม (Regionalism) ทฤษฎีสร้างนิยามได้พัฒนาข้อเสนอที่สามารถทดสอบได้ในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ส่วนรวมของการขัดเกลาทางสังคมและชุมชนที่นำไปสู่ความมั่นคงและมั่งคั่ง นักทฤษฎีสร้างนิยามยังช่วยบูรณาการการศึกษาภูมิภาคนิยมเข้ากับการอธิบายทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลัก การศึกษาทฤษฎีสร้างนิยามเชิงภูมิภาคนิยมจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยการวิเคราะห์เส้นทางที่แตกต่างกันของการสร้างอัตลักษณ์ส่วนรวมและการขัดเกลาทางสังคม รวมถึงความหมายของอัตลักษณ์กลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีศึกษาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป หรือการพัฒนาการสู่การเป็นประชาคมอาเซียน หรือการเปรียบเทียบองค์การระหว่างประเทศในแนวคิดของภูมิภาคนิยม เป็นต้น ซึ่งถือว่าการค้นหาเชิงประจักษ์ของการเปรียบเทียบภูมิภาคนิยม (Acharya, 1998; Acharya & Johnston, 2007; Söderbaum & Shaw, 2003)

นอกจากนี้ บทบาทของทฤษฎีสร้างนิยามโดยเฉพาะการอธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) สามารถฉายภาพให้ผู้ศึกษาได้เห็นว่า การเกิดเหตุการณ์ใหญ่ ๆ ในโลก เช่น การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในยุโรป หรือที่เรียกว่า วิกฤติยูโรโซน ได้ส่งผลกระทบต่อทวนกลับให้นักวิชาการได้ทบทวนความคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของผู้แสดงที่แตกต่างกันที่เกี่ยวข้องกับวิกฤติการณ์ดังกล่าว ประกอบกับยังช่วยให้การวิเคราะห์ในแง่ของอิทธิพลของอัตลักษณ์ (Identity) ว่าส่งผลกระทบอย่างไรต่อการตัดสินใจของรัฐและพฤติกรรมของรัฐ ในกรณีศึกษาของประเทศกรีซที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ บทบาทของการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของกรีซมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวผู้นำในปี ค.ศ. 2009 และพฤติกรรมของผู้นำได้ดำเนินมาถูกทาง เช่น มีการเจรจากับประเทศเยอรมนีและสหภาพยุโรปในการร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว ในทำนองเดียวกันท่าทีของประเทศเยอรมนีในฐานะบทบาทของผู้ให้กู้ยืมเงินแก่ประเทศกรีซได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกัน

(Thies & Wehner, 2019) จากกรณีศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาทที่แตกต่างกันในเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศจะถูกสรรค์สร้างขึ้นโดยรัฐ

บทสรุป

แนวคิดของทฤษฎีสรรสร้างนิยมในศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เน้นการอธิบายลักษณะของความคิด (Ideas) อัตลักษณ์ (Identity) บรรทัดฐาน (Norms) และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) ซึ่งนำมาสร้างกรอบแนวคิดและแนวทางการวิเคราะห์ในมิติของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศได้ การใช้ข้อมูลเชิงลึกของทฤษฎีสรรสร้างนิยมเพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศนั้น มุ่งเน้นความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐในลักษณะขององค์การทางการเมืองและอำนาจที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และการใช้อำนาจนั้น ต้องเป็นไปตามครรลองของกฎหมายที่ถูกต้อง ในทางกลับกัน มีความความเห็นต่างจากทฤษฎีสรรสร้างนิยม ทฤษฎีเสรีนิยมโดยเน้นพหุนิยม ซึ่งหมายถึงการเน้นด้านเศรษฐกิจเสรีและการแข่งขันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม ทฤษฎีสังคมนิยมเองเน้นผลประโยชน์ของรัฐและอ้างว่าเป็นเหตุผลของรัฐที่รัฐจะต้องอยู่รอดปลอดภัย

แม้ว่าทฤษฎีสรรสร้างนิยมจะถูกกลืนในการอธิบายบริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ แต่ทฤษฎีสรรสร้างนิยมยังสามารถเชื่อมโยงสังคมภายในประเทศ รัฐบาล และบรรทัดฐานระหว่างประเทศในแนวทางที่เหมาะสม มากกว่าที่จะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลา และการก้าวข้ามทางสังคมในด้านการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเมืองโลก การเชื่อมโยงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ ซึ่งทำให้แนวคิดด้านอิทธิพลทางสังคมสามารถถูกนำมาศึกษาในแนวทางที่กว้างขึ้น นอกจากนี้ยังเน้นการอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐในทางปฏิบัติอีกด้วย

แม้ว่าการให้น้ำหนักในการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศจะเอนเอียงไปที่ทฤษฎีอื่นมากกว่าทฤษฎีสรรสร้างนิยม ด้วยทฤษฎีสรรสร้างนิยมอาจจะไม่ใช่คำตอบที่ดีที่สุดสำหรับนักวิชาการเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศที่จะค้นหา แต่อย่างไรก็ตาม นักทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศสามารถค้นพบคำตอบที่สำคัญ ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจระหว่างสังคมภายในรัฐบาลและบรรทัดฐานระหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจได้

เอกสารอ้างอิง

- Acharya, A. (1998). Collective identity and conflict management in Southeast Asia. In E. Adler and M. Barnett (Eds.), *Security Communities* (pp. 198-227). Cambridge: Cambridge University Press.
- Acharya, A. (2004). How ideas spread: Whose norms matter? Norm localization and institutional change in Asian regionalism. *International Organization*, 58(2), 239-275.
- Acharya, A. (2010). The idea of Asia. *Asia Policy*, (9), 32-39.
- Acharya, A. (2013). 'Constructivism and the study of global IR', presented at the Workshop on the Future of Constructivist Research, Centre for International Studies, Oxford University, Retrieved July 25, 2018, from <http://amitavacharyaacademic.blogspot.com/2014/02/constructivism-and-study-of-global-ir.html>.
- Acharya, A. & Johnston, A. I. (2007). *Crafting Cooperation: Regional International Institutions in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Delanty, G. (1997). *Social Science: Beyond Constructivism and Realism*. Buckingham: Open University Press.
- Finnemore, M. & Sikkink, K. (1998). International norms and political change. *International Organization*, 52(4), 887-917.
- Florini, A. (1996). The evolution of international norms. *International Studies Quarterly*, 40(3), 363-389.
- Kang, X. (2010). Perception of interests and internalization of international norms [Liyi Renzhi yu Guoji Guifan de guoneihua]. *World Economics and Politics* [Shijie Jingji yu Zhengzhi], 1, 66-83.
- Kat, M. (2015). A Conceptual Analysis of Realism in International Political Economy. Retrieved July 20, 2018, from <https://www.e-ir.info/2015/04/16/a-conceptual-analysis-of-realism-in-international-political-economy/>
- Katzenstein, P. (2005). *A World of Regions: Asia and Europe in the American Imperium*. Ithaca, London: Cornell University Press
- Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Konings, M. (2010). Neoliberalism and the American state. *Critical Sociology*, 36(5), 741-765.

- Lang, A. T. F. (2016). Reconstructing embedded Liberalism: John Gerard Ruggie and constructivist approaches to the study of the international trade regime. In, J. G. Ruggie (Ed.), *Embedding Global Markets: An Enduring Challenge* (pp. 81-116). Routledge: Oxfordshire.
- Martin, L., & Simmons, B. (1998). Theories and empirical studies of international institutions. *International Organization*, 52(4), 729-757.
- Searle, J. (1995). *Construction of Social Reality*. New York: Free Press.
- Söderbaum, F., & Shaw, T. M. (2003). *Theories of New Regionalism: A Palgrave Reader*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Thies, C. G., & Wehner, L. E. (2019). The role of Role theory in international political economy. *Cambridge Review of International Affairs*, 32(6), 712-733.
- Wang, Q., & Blyth, M. (2013). Constructivism and the study of international political economy in China. *Review of International Political Economy*, 20(6), 1276-1299.
- Wendt, A. (1994). Collective identity formation and the international state. *American Political Science Review*, 88(2), 384-396.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.